

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szerkesztőjének a közlemények címzettjei.

Az értékesítési díjak a következők:

Előfizetési díj:

Egész évre	12 fr.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hónapra	1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepek kivételével.

„KELET“

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet“ kiadóhivatala.

Pest, 1871 oct. 17.

(L.) Mind valószínűbbé válik a föltevés, hogy a lajthántuli részek alkotmánykérdése ha nem is a Hohenwarth-kormány teljes bukásával, de legalább is miniszteriuma egy részének visszalépésével és Beust állásának fontartásával fog megoldatni.

Még ugyan nehéz lenne megmondani e megoldás mikéntjét, miután az ellentét, mely a cseh követelések és az alkotmánypártiak magatartása között van, oly határozott és távol fekvő, hogy a compromissum majdnem lehetetlennek látszik egyelőre. És annál nehezebbnek tűnik föl a két rész e közeledése, mivel Beust és Hohenwarth egyáltalán nem is érintkeznek egymással s így, hanem ha Andrassy vagy Lónyay fognak, mint közvetítők szerepelni. Schaffle kilépte a kabinetből ma már majdnem bizonyosnak látszik, kérdés azonban még, hogy a közgazdasági támlásszék megírultt lehet-e a Hohenwarth-politika változását tekinteni, vagy pedig inkább amaz affront eredményeül, melyet Schafflenek korábban is és legújabbban is amaz épen nem kiméletes nyílt megtámadtatásban kelle szenvednie. Akárhogyan is áll e dolog, annyi valószínű, hogy a cseh országgyűléshez szóló s már elküldésre készen aláírt válasz visszatartatása a felség által, legalább is annak bizonyosága, hogy ő felsége még mások nézeteinek meghallgatását is szükségesnek tartja már a Hohenwarthé mellett, a mi azt látszik jelenteni, hogy az eddigi határtalan tetsző bizalom, melylyel Hohenwarth, a korona részéről, dicsekedhetett, meg van ingatva s jól tudhatjuk, hogy a megingott bizalomhoz igen közel áll a bizalmatlanság.

A legtöbb bécsi lap ugyanezen véleményen van s a különbség csak az, hogy egyik-másik, saját álláspontja szerint, nyíltabban vagy leplezetlenebben fejezi ki reményét vagy aggodalmát a dolgok illetén fordulatja felől.

Részünkről azonban különösen egy momentumra kívánjuk ez egész kérdésben a lapok t. olvasóinak figyelmét fordítani, s ez amaz alkotmányossági érzület, melyet ő felsége tanusít, midőn ez egész birodalmának életérdekeire nézve elhatározó fontosságú lépést összes tanácsosainak meghallgatása nélkül megtenni nem akarja.

A felség alkotmányos érzületének ez újabb tanúsága is erélyes czáfolatául tekinthető azon sokszor hangoztatott éretlen vádaknak, melyek a baloldálnak nem csak levis napi közlönyeiben, hanem még az ország házában is elégszer szórtak kormányunkra és a többségre, mintha a dualisticus paritas csupán látszólagos lenne s ügyeink Bécs intesei és parancsszava szerint intéztetnének.

Ime a kézzelfogható ellenargumentum. Mert bár a lajthántuli részek belügyei teljesen független elintézése egészen

ama kormányon kell hogy álljon, melyre a birodalom innenső felének semmi befolyása nincs: a most függőben levő kérdés egyszersmind a mi érdekeinket is érinti, Magyarországra nézve egyáltalán nem lehetvén közönyös az, ha alkotmányos állapotok vannak-e odaát, minek föltételét már kiegyezési actánk is stipulálta. És hiában vesszük a biztosítást cseh részről, hogy jogaink semmi sérelmet elaboratunk által nem szenvednek, ha az új állapotok odaát szükségkép az absolutismusra vezetnének.

E sajtáságos viszony megvan s ennek hangsúlyozását vezérferfiaink annak idején nem is mulaszták el: a felség pedig, midőn koronatanácsába, az eldöntésre, kormányunk főnökét is meghívja: nem csak ténylegesen elismeri azt, hanem ez eljárásával biztos kilátást nyújt az ügy legelőnyösebb megoldására is.

Tisztelt baloldalkunk pedig igen nagy tanúságot meríthet e tényből. Kijózanodhatik önámításából, — ha ugyan jóhiszeműleg hintegette fentérintett vádjait. Meggyőződhetik, hogy Magyarország a szó legvégső consequentiáig ura önmagának, sorsának, melynek elhatározása tőle függ. Ha pedig, a mi valószínűbb, nem csak most, ezúttal jut e meggyőződésre s amaz alaptalan vádat csakis pártja érdekében, a többség discreditalására, hangoztatja: akkor tudja meg, hogy a magyar nem épen oly rövid emlékezetű, mint ő hiszi; hogy egy darabig igen nyugodtan tűri a porhintést szemébe, — de türelme neki sem véghetetlen s első sorban aztán épen könnyelmű ámitói ellen fordul.

Gräf honvéd tábornok napiparancsa.

Gräf Ede, a szebeni hadgyakorlatok után napiparancsot bocsátott ki, melyet a R. nyomán kivonatolva a következőkben adunk bár elkésve is, közre:

1. Az őszi gyakorlatokról N.-Szebenből vissza érkezvén átvettém a kerületi parancsnokságot.

2. Az őszi gyakorlatoknál összpontosított csapatok minden tekintetben kielégítettek. Egyetlen panasz sem fordult elő a honvédek magoktartása miatt; kiképzésük a zárt és szort harcmodorban annyira előhaladt, hogy őket minden nehézség nélkül egyik vagy másikban használni lehet; a fázadalmak elviseléséhez hozzá törődtek, mert nagy meneteket kedvezőtlen időben rossz úton és éjszaka is véghezvittek, a nélkül, hogy csak egy honvéd is hátramaradt volna. Mindenütt észrevettem a múlt év óta tett haladást, és nem mulasztatom el az eredményért a tiszt uraknak, különösen pedig a dandár- és zászlóaljparancsnok uraknak a szolgálattal nevében köszönetemet kifejezni. Ki kell emelnem azon látható készséges engedelmeséget, és azon bizalmat, melylyel a honvédek előjáróik iránt viseltetnek; azon komoly nyugodtságot és el nem haragvást, mely a gyakorlatok alatt uralkodott; a feladatok fölfogását, a megtett célszerű intézkedéseket és a különböző fegyvernemek összhangzó és helyes alkalmazását. Egyre figyelmeztetnem kell a csapatparancsnokokat: hogy a czéllövésnél tökéletesen szabályszerűen menjenek előre, és ezen legényegesebb oktatásra mindenesetre legnagyobb figyelmet fordítsanak, mert ha csak töltetni és tüzelni tud valaki, de nem talál nagyobb távolságra biztosan, akkor tökéletes használhatóságára még sok hibázik. A tudósító és biztonsági szolgálatban való helyes beoktatást mind a gyalogság, mind a lovasságnál igen ajánlom; a szolgálat ezen része még sok kívánni valót hagy hátra. — A szőlővető-osztály dacára annak, hogy csak rövid ideig áll fenn a csapatokkal minden mozdulatot véghezvitt; alkalmazása a terep- és harcviszonyoknak megfelelő vala. mozdulatai is elég gyorsan vitettek véghez. — Figyelmeztetnem végre a csapatparancsnokokat, hogy a dobosok és kürtösök kiképzését minden lehető módon előmozdítsák. — Különösen örömmel teszem tehát megelégedésem a csapatok kiképzése fölött közzé, és

csak azt kívánom: hogy egész erővel oda törekedjenek, miszerint azon hiányokat, melyeket tapasztalni alkalmunk volt, és melyeket a napontai értekezleteknél érintettem, a mennyire lehet csökkentsük.

3. F. H. 19 én megsejmeltem a 20., 21. és 22. zászlóaljat menet alatt. Ruházatjuk, kiűzésük, katonai magatartásuk igen kielégített. Gräf s. k. tábornok.

A marosvásárhelyi gazdasági tárlat jutalmai.

Az „Erdélyi Gazda“ utóbbi száma, szakához mért, bőv leírását adja a vándorgyűlésnek. A leírás nyomán érdekesnek tartjuk ismertetni a különböző szak-bizottságok javaslatait, melyeknek alapján a gyűlés a jutalmak kiosztását elhatározta.

1. Az állat-kiállítás feltűnően szegény volt; összesen csak 38 drb. szarvasmarha és 22 drb. sertés volt kiállítva.

Harmadik bikát gr. Lázár Jenő állított ki két drbot, melyek azonban a 1 és 2. jutalomra nem, az egyik azonban a 3-ad rendű bronz állam éremre méltatott. Másodfűbika volt 6 drb. Első díjt egyik sem érdemelt; a második díjt, egy drb. aranyat, nyerte m. vásárhelyi Bíró János, dícsérő oklevelet Bede Károly, Kutyfalváról. Negyedik fejű tehén volt 4 drb. Egy másodrendű díjt, 3 drb. aranyat, kapta Csopor József, dícsérő oklevelet Bede Károly. Jármas ökrök ki volt állítva 5 pár; ezek közül a 6 drb. aranyból álló első díjra egyhangulag méltónak ítéltetett baczkamadarasi Fejér János igen szép pár ökre; másoddíjt 3 drb. aranyat nyert nagy-ernyei Tavasz József 2 ökrével; a 3-ik díjra egyik sem ítéltetett méltónak. Másodfű ünnöborja volt 15 db; 1-ső díjt, 3 db. aranyat nyert Bede Károly, másoddíjt 1 aranyat bálintfalvi Oláh Ilyés, dícsérő oklevelet nagyernyei Horváth Ferencz.

Kisebb-nagyobb 1 éves tenyészkán volt kiállítva 2 drb, koca 5 drb, süldő 12 drb. A főbb jutalmakat Macskási Ferencz ur, Nagy-Görgényből, nyerte el, u. m. kanért ezüst államérmét, koczáért is ezüstállam érmét és egy nagyon szép süldőért 1 db. aranyat; továbbá mezőmadarasi Pataki Miklós tenyészkájai bronz államéremmel díjaztatnak.

2) A mezeti termékek tárlata is nagyon szegény vala. Kiállító volt 78.

Tiszta buzárért állami arany érmét nyert mező-csávási Jenei József, mérője volt 87 fontos. Rozsért állami ezüstérmét nyert, maroskereszturi Domokos Dénes, mérője nyomott 80 fontot. Kukoriczáért ezüstérmét kapott marosvásárhelyi Müller József Dutton-cornja; állami bronzérmét körtvefaji Kende Gusztáv nápolyi kukuriczája, mely sulya nézve a Dutton-cornot mérőnként 2 fonttal multa felül. Árpáért szász-régeni Schuller Dánielnek egyleti ezüst érmét ítélték, sulya volt 76 font. Repcéért balás telki Gerendi István állami bronzérmét; nagyon szép mák s figyelemre méltó burgonya és paszuly fajok kiállításáért marosvásárhelyi Keresztési Jánosnak egyleti bronzérmét kapott. A kerti vetemények közt leginkább kitűntek ilenczfalvi Sós József óriás nagyságu és kitűnő káposztái és czellerei; kapott egyleti bronzérmét. Óriás nagyságu takarmány murekért Pataki Miklósának bronzérmét ítéltetett. Dícsérő oklevelet nyertek: Tisza László Csánból: a gazdasági termények körében felmerülő új fajok meghonosítása körül tett nagy áldozatai s tömeges kiállításai szépségének előismerése jeléül; a bonyhai udvar kivált dohányaiért: a küküllőmegyei gazd. egylet szép és tömeges kerti zöldség kiállításáért; Paget János főleg kitűnő szépségű takarmányrépájának 6 válfajáért; Gál László Süketfalváról szép tisztahuzáért; Bereczki Sándor Torboszlórol, mezeti borsjáért.

3) A fris gyümölcsök (és borok) a marosvásárhelyi tárlat fényoldalát képezték.

Az erdélyi és küküllőmegyei gazd. egyletek s Kecske-mét városának becses gyűjteményeikért a bírálók előismerő okiratot indítványoztak. Különösen tanúságos volt ránk erdélyiekre nézve a kecskeméti küldemény, melyben a nálunk is meglevő gyümölcsfajok jóval nagyobbra, testesebbre fejlődve mutatkoztak, de olvadékonyság és zamat tekintetében az azonos erdélyi fajoknál alább állottak. Kivált köszönetet érdemel részünkről Kecske-mét városra, hogy september végnapjaiban lefolyó saját tárlatáról ezen szép gyűjteményt hozzánk beküldeni sziveskedett.

Torda város néhány gyümölcsstermelője együt-

tesen és Tisza László Mező-Csánból egyedül igen szép gyümölcs-gyűjteményeket állítottak ki. Ide írjuk az illető jegyzőkönyvet s szerint „bár a csáni gyűjtemény 8 fajjal meghaladta a tordait, de Torda küldeményén oly szakavatott jártasság keze vonult keresztül, mely a synonym fajoknak egymás mellé helyezett csoportosításával, valamint a gyűrűzés műtétének a gyümölcs tenyésztésre gyakorolt kedvező befolyásának kitüntetése által ezen gyűjteményt minden ahozért előtt véghetetlen tanúságossá, ugyanazért a gyümölcsészet előmozdítására nézve is nagy horderejűvé tévé. A gyümölcsészeti szakosztály a rendelkezésére állott aranyérmét egyhangulag Tordavárosának határozta kiadatni; Tisza László annak pedig az állam ezüst érmét ítélte oda, oly megjegyzéssel, hogy az imént kitüntetett két kiállítóval a jelen jegyzőkönyvnek rájuk vonatkozó része kivonatilag közöltesék.“

A jelen tárlat gyümölcsészeti és terménytári részén átvonuló egyöntetűség, összhang és az áttekinthetőség megkönnyítő berendezés legnagyobb részt az erdélyi gazd. egylet főkeretése: Dugasz Béla fáradhatatlan buzgalmának köszönhető. Ambár ő saját személye részéről a kiállítók közt meg nem jelenhetett, minthogy azonban a felügyelete alatt Kolozsvárt álló egyleti kertnek szakértő kezelője, valamint a nagy közönség közt évenként elosztani szokott nagyszámu gyümölcscemetéket és szőlővesszőket megbízható minőségben terjesztése által magának feltűnő érdemet szerzett; Dugasz Béla az első egyleti ezüstérmére érdemesnek ítéltetett.

Egyleti ezüstérmét nyertek továbbá: gr. Haller Ferencz Fejéregyházról; Lokodi János, Knöpfler Vilmos és Hajnal Lajos Marosvásárhelyről. Bronzérmét: Vadadi Lajos, Kis József, (Geges) Vályi Elek, (Kenteleke) Görög Józsefné (Vásárhelyi), a régi Brandecker kert birtokosa, Pataki Miklós (M.-Madaras), Dézsi Károly (Kis-Görgény), Filip Sándor (Vaja), gr. Haller György és Stezani Demeter.

Pénzjutalmat nyertek: id. Hincz Dániel 2 db. aranyat; ifj. Nagy János, Kacsó László és Kovács Péterné (Márkod) 1—1 db. aranyat; Fazakas János 1 db. tallért. Dícsérő oklevélre érdemesítették: Bereczki Sándor (Torboszló), Pekete Pál (Székelyfalva), Dr. Melzel Oskár (Szász-Régen), a küküllővári uradalom, Keresztés Sándor, Csiki Károly, Balla József, Szilágyi János, Kende Gusztáv (Körtvefaja), gr. Bethlen Farkasné (Bonyha), Antal Imre (Mező-Kövesd), Sánta Károly (Sz.-Háromság), Kacsó Gábor, Szentpáli Ignác (Aranyos-Polyán) és Petele János.

4) A borok osztálya. A borok következői 6 csoportba soroztatnak: asztali pecsénye (desert), fajborok, illatos, piros és aszu borok.

Ki volt állítva összesen 157 különböző bor; u. m. vegyes asztali 32, pecsényebor 31, aszu 16, piros 9, hazai pezsgő 1, fajbor 47; melyből leányka 12, traminer 11, bakator 8, furmint 7, som 4, welsch rízing 3, klevner 2, lámpor 1; illatos fajbor 21; melyből rízing 13, alexandriai muskotály 7, croquant 1, hazai muskotály 1.

Kitüntetendőknek ítélte a bizottság:

1. Állami aranyéremmel Gróf Mikó Imre 1834 és 1866-beli tasnádi bakator 1868-beli 6-szilvási traminer, 1866-beli 6-szilvási és ugyanazon évi m.-ujvári furmint, 1868-beli 6-szilvási riesling, 1866-beli 6-szilvási aszu, 1866-beli 6-szilvási asztali és több más jelesből álló nagy bor gyűjteményét.

2. Egyleti aranyéremmel. A kolozsvári pinzezegeteknek, az 1866-beli som, furmint, traminer, riesling, továbbá 1834 és 1862-beli küküllőmenti pecsénye, 1866-beli czelnai aszu és több más fajokból álló diszes gyűjteményét.

3. A vegyes fajú közönséges asztali borok közül első állami ezüstéremmel díjaztatott a küküllővári uradalom küküllővári 1866—1862 és 1843-beli asztali bora.

4. A pecsényeborok közül első egyleti ezüst díjra érdemesített Földvári Ferencz 1862 és 1868-beli törökhegyi béli jeles bora.

5. Egyleti ezüstéremmel díjaztatott Kinizsi Pál küküllőmenti, sz.-csávási, 1866-beli pecsénye és ugyanazon évi asztali bora.

6. Az asztali borok közül kitüntetendők még:

a) Gróf Bethlen Gábor keresdi 1867-beli bora állami bronzéremmel.

b) Knöpfler Vilmos 1862-ik évi küküllőmenti sárostörökhegyi borai állami bronzéremmel. — Végre

c) Gróf Lázár Jenő megyesfalvi 1868-beli bora dícsérő oklevélre érdemesített.

A fajborok közül:

7. Egyleti ezüstéremre méltónak ítél-tett Pócsa József küküllőmenti sz.-dányáni 1866—1862 és 1868-beli leányka-szőllői borai.

8. Ugyancsak egyleti ezüstéremre — Gerendi István küküllőmenti 1868-beli balazs-telki leányka- és 1862-beli som-aszu borai.

9. Egyleti ezüstéremmel díjazott to-vábbá Paget János küküllőmenti, szőkefalvi 1869-beli welsch riesling, — 1862-beli sző-kefalvi asztali, — 1868-beli törökhegyi asz-tali, 1866-beli szőkefalvi pecsenye bora, — gyéresi carbenet piros és más jeles fajkból álló gyűjteménye.

10. Nem kevés feltűnést idézett elő bá-ró Apor Károly tófalvi 1868-beli riesling bo-ra, s ezért a riesling borok közt első helyen állami ezüst éremmel díjaztatott.

11. Állami bronzéremmel tüntetendő ki Gál Róza küküllőmenti mikesfalvi 1866-beli traminer bora és végre

11. ugyancsak állami bronzéremmel ki-tüntetendők ítélte a bizottmány Vályi Elek kentelkei 1868-beli traminer borát.

Ezek szerint ki nem osztatott két egy-leti ezüst és 14 egyleti bronzérem, mint szin-tén 7 dícsérő oklevél, minek oka abban fel-található, hogy általán a borkiállítású osztály igen díszes és jeles fajokban kitűnő volt, de aránylag igen kevés bortermelő volt abban képviselve.

Összesen a kiállított palackokon csak 21 beküldő nevét jegyeztük meg, kik között azonban gr. Mikó 36 félével a pinzecegylet 30, — a küküllőmegyei gazd. egyesület a dícső-szentmártoni tárlaton kiválasztott 20, — Pa-get János 18 félével szerepeltek stb.

5) A gazdasági iparcikkek osztályá-ban összesen csak 17 kiállító jelent meg. Len 1 és kender 4 kiállítótól; kenderért nyert ezüstérmét marosvásárhelyi Keresztes Sándorné, bronzérmét Lukafalvi János Andrásné; lenért bronzérmét galambodi Csiki Lajosné.

A selymészeti osztályban egyetlen kül-demény volt az Andrásovski testvéreké Ko-lozsvárról, kik saját gomolyítású japáni se-lymenek mutaták be ezen a téren általánosan ismert szorgalmukat és kitartásukat. Bronz-éremmel jutalmaztattak.

Komlót is csak egy kiállító küldött Stein testvérek és Cseh Héjasfalváról, (Segesvár mel-lét); ezen egy kitűnő jószágunk találatott, de ezüstérem nem állván a bíráló bizottság rendelkezésére, csak bronzérem ajánlatott. Ez alkalommal megemeltük a komlóművelés bá-rátai számára, hogy Stein és Cseh urak jövő tavaszon: márczius végén, vagy ápril elején 25 ezer darab csehországi komlógökeret bo-

csának a közönség rendelkezése alá, ezerét 10 forintért.

A méhészet köréből 4 kiállító jelent meg. Rendkívül tanúságos és érdekes vala azon Ber-lepschféle méhkasok és legújabb méhészeti esz-közök gyűjteménye, melylyel Kende Gusztáv Körtvefjáról gyönyörködtető a megjelent kö-zönséget; ha több nem lett volna, egyedül a Hruska cs. k. őrnagy által pár évvel ezelőtt feltalált központfutó gép, melynek egyszerű forgatása a lépekből azok legkisebb zúzdása nélkül a lehető legtisztább, minden mellékiz-tól, — csipős, a mézet erjedésbe indító anya-góktól ment, lúdszir tömörségű mézet lehet kihajtani, — képes korszákat alkotni a méhé-szet történetében. A ki a gazdaszat minden ágában nagy szorgalommal és szakértelemmel működő tulajdonost vendégszerető házánál, Körtvefjáról felkeresi, s megtekinti ott azon kö-zelebről épült, hazánkban eddigelő páratlanul álló „méhpalotát”, mely 62 fekvő Berlepsch kassal van ellátva: ritka élvezetet szerz ma-gának. Kendő a bizottság állami aranyérem-mel jutalmazandónak határozta; ezüstérmét nyert Molnár József Maros-Szentgyörgyről, bronz-érmét Rieger Antal borszéki páratlan jósa-gu és felséges zamatu méze, s Dicső Lajos Ma-rosvásárhelyről.

Sajttal 5-ön jelentek meg; Paget János kitűnő tehénsajta ezüstérmét nyert, Gálfalvi Imréné Harezőrről bronzérmét, a küküllővári uradalom dícsérő oklevelet.

Végre különféle rovatok alatt: Balla Jó-zsefné kender- és Toluai Jánosné lenszöveikért dícsérő oklevelet, makfalvi Albert Mihályné és demeterfalvi György Ferenczné gyapjuszöveik-ért 1—1 tallért nyertek.

6) Az ismeretterjesztő tárgyak.

Az államdíjra, mely áll egy ezüstérem-ből, Gamauf Vilmos ur érdemesített, gondo-san és szakértelemmel összeállított gyapju-ka-lász- és jubásati fogtanhoz tartozó tanúságos gyűjteményeiért, valamint színes vegytani (a tápszerre vonatkozó) táblázataiért is.

Az egyesület által kitűzött ezüstéremmel a következő című nyomtatvány koszorúztatott meg: „Gyümölcsészeti levelek” írta Száva Far-kas, mint a mely népszerű irányért nem kis befolyást fog gyakorolni a praktikus ismeretek terjesztésére, a gyümölcsészet körül.

Az egyik bronzérmét Schuller Dániel ur nyerte, kiállított tanúságos gazdasági füvek gyűjteményeiért.

A három dícsérő oklevelet Székely János, Pethő Miklós és Csizsér Mihály gazdasági nő-vendékek a kolozs-monostori m. kir. gazd. tan-intézetben, csinosan kiállított ojtási minták- és a mult évi tantolyam alatt nagy gondnal és figyelemmel vezetett gazdasági naplóiért.

A második bronzérem tárgyhiány miatt visszatartatott.

az újabb időkig; a német kormány szabadon kezelte nemzetétől üzemelt.

Szomorú képe volt Erdélynek a harmin-czas években. A leopoldi diplomának fejedelmi esküvel pecsételt 18 pontjából csak egy állott érvényben t. i. az, hogy a dézma a királyi-árenda fizetése mellett a földesurnál hagyatik 1811 óta nem tartatván országgyűlés, a kor-mányszéknek csak egy tagja, Strautenberg, volt választott; e helyettesített, hivatalnokok, a kor-mánynak, kitől állásukat nyerték, s nem a honnak szolgáltak, s hogy ezt híven tehessék, az alsóbb tiszteket is a kormány uszályának hordozóivá kelle tenniök; évtizedekig nem tar-tattak tehát tisztújításokat s az alatt minden hivatal helyettesítés által töltöttek be; s így a kormány az ország adója, ujonca, vére és zso-be, egyáltalában az egész közigazgatás felett önkényesen rendelkezett. Ismerve a külföld szabad-elvűségének varázshatását a kedélyekre, meg-tiltotta a kiutazást, a katonaság alá erőltetett székely nemesség gyermekeinek iskolába küld-hetését megszorította, a só árát oly magasra emelte, hogy a külső országokból való csempé-szette szorult a nép, miért bizonyos körülmé-nyek közt főbe is lötték, holott a Marosba szekerekkel vetették az apró sót; lotteria, változó harminczad, a magyar katonák kihur-czolása, idegenek behozatala, azoknak feleáron kényszerített tartása, nagy mértékben szedett adó, katona; gyűlések elzárása, zsarnokoskodó helyettesített hivatalnokok, s több ily sérelmek hosszú sora alatt nyögött az elszegényedett or-szág s ebben kiválólag a minden emberi méltóságtól megfosztott porné. De ezek csak még azok a sérelmek, melyeket a kormány tényleg elkövetett, mennyivel több volt az, a mit az igazgatás hivatalával járó kötelessége elmulasztása által tett. A népnevelés képzelhe-tetlenül el volt hanyagolva; az ipar, kereske-delem ismeretlen, az út sarában veszett a ke-reskedő döcögő szekere, míg avval a határt

A közgyűlés kiváló elismerésbe részesíté a kolozs-monostori m. kir. gazd. tanintézet azon buzgósságát, mely szerint felette tanúsá-gos növénytanú minták, gyapju, soknemű mag-vak és erdei fák gyűjteményének, valamint szá-mos gazdasági gépek és eszközök rajzainak kiállításával nem kis mértékben folyt be a tárlat díszé és érdeke nevelésére.

Országgyűlés.

Pest, október 17.

— A pénzügyi bizottság mai ülésében a pénzügyminiszterium költségvetését tárgyalta. Központi igazgatásra megszavazta az előirány-zott 886,866 frtot, a mult évben csak 884,400 frt levén, az idei többlet 2466 frt. — A bi-zottság azon változással szavazta meg az elő-irányzatot, hogy azon tisztviselők lakbérére nézve, kikre lakbérfelemlés van föltéve, csak a mult évi illetményeket vette föl. — A mi-niszterium létszáma ugyanaz, mi 71-ben volt, csak 6 számtiszt állomás lett még rendszere-sítve, mi tekintve, hogy a határvidéki pénz-ügyet is ezen miniszterium kezeli, — in-dokolt.

Központi állampénztár. Az előirányzat 660,037 frt; ezen összeg a lakbér felemlési összegek törlése után a bizottság által meg-szavaztatott. — A pénzügyi igazgatóságok s számvévo osztályok — a lakbér felemlési ösz-szegek törlése után, — továbbá a horváth-szla-von pénzügy költségvetése, a mult évi szerint állapítottak meg. — A temesvári s zágrábi hadparancsnokságok, a határvidéki pénzügyi osztály költségei általánképen fognak a meg-szavazásra ajánlatni. — A zágrábi országos főpénztár költségei, a mult évi szerint szavaz-tattak meg.

A pénzügyi felügyelőségekre előirányzott összeg a lakbér felemlési összegek törlése után — megszavaztatott. — Adóhivatalokra a mult évben 1,543,500 frt — 1872-re 1,800,830 frt, s így az idén 257,330 frttal több szavaztatott meg; e többletet részben a határvidéken felállítandó adóhivatalok költségei okozzák, mi-után a magyar határvidéken 8, a horváth-szla-von tartományokban 15 s Belovár várme-gyében 4 új adóhivatal fog felállítatni. Ezen-kivül Magyarországon 77 új adóhivatal felállít-ását javasolja a miniszter.

A bizottság hosszabb tárgyalás után ab-ban állapotott meg, hogy a határvidéken s Belovár vármegyében felállítandó adóhivatalok költségeinek megszavazását a háznak ajánlani fogja. A horváth-szla-von adóhivatalokra elő-irányzott költség-többletet azonban törölte, s csak azon összeg megszavazását ajánlja, mely a mult évben szavaztatott meg, azon megjegy-zéssel, hogy a mult évben személyszaporításra megszavazott 30,000 frtot, melyet a bizottság

elérte; az ország belsejéből megindított gabona-ára 35 perzenttel hágtott a határig; a dűsön termő mezők, a gyárok számára termett temér-dek erdők, Európa leggazdagabb aranybányái, a roppant só-telepek, a sok természet adta kincs használatlan hevert s öntudatlanul tapodta egy testileg, lelkiileg elszegényedett nép. A nemes-ség nagy része a külföld szolgálai majmolásában kereste dícsőségét, ha gyermekei számára ta-nítót keresett, egyik feltételül tűzte ki, hogy az magyarul ne tudjon.

Ilyen Erdély képe a harminczas évek elején.

Azonban a francza forradalom világrázó eszméi e hon határait sem hagyták érintetlenül. Az 1825-iki magyarországi híres országgyűlés-nak Erdélyben a 34-iki volt párja. A nemzet ébredni kezdett s a mint a honfiak a hosszas álom után körültekintettek: egy a helyettesi-tést, más a törvénytelen utvámot, az adó nagy-ságát, az idegen katonaságot pillantotta meg.

A megyegyűléseken izgatott mozgalom kezdődött; s e mozgalom igen nagy mérvben és gyorsan terjedt, mivel nem új eszmék, tör-vények meggyökerezése, hanem a már meg-le-vők helyreállítása volt annak indítója.

A haza hálája e mozgalom indításáért Wesselényi Miklóst, a nagy Széchenyi barátját illeti. E két férfinak, két enyészetnek indult ország leendő nagyságának, alaprakása jutott osztályrészül. Láttá Wesselényi a súlyos átkot, mely Erdélyre a három egyenjogositott, egy el nem ismert s az alkotmányban túlságosan sze-replő négy vallásban nehezedik; látta, hogy nem lehet e honból egy és erős, mert hét külön érdek, hét ellen-irányt követ. E hon-átok orvosságát Wesselényi az unióban kereste. De Erdély alkotmányát szabadelvűbnek tar-totta a magyarhoninál; sok tekintetben méltán; Erdélyben vágy az unióra még legkevés-bé sem volt. Tudta Wesselényi is, hogy sok idő, nagy fáradság kell arra, hogy az ő hó

1872-re is megszavazandónak vél, a miniszter esetleg, de csakis ezen összeg erejéig egyes új adóhivatalok felállítása a viszonyoknál fogva elkerülhetetlen szükségesnek mutatkozik. Így tehát az előirányzat rendes rovatából mintegy 160,000 forint; a rendkívülből 80,000 frt. töröltetett.

Holnap folytatódagos tárgyalás.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, oct. 19.

(s.) Az osztrák válság, az erre vo-natkozólag egyhamarszerűleg föl-fölmerülő és ismét eltűnő hírek és combinatiók annyira dominálják a politikai arenát és az egész külföldi meg ausztriai napi-sajtót, hogy a kül-föld politikai mozgalmait majdnem egészen el-kerülük a figyelmet.

A külföldi politika különben is any-nyira visszatért mindennapi folyamata medré-be, hogy épen nem, vagy legjobb esetben is csak az egy Franciaország nyújt általánosabb érdeklő mozzanatokat belpolitikai életéből.

Az elsassi vámszerződésről legújabbban írja a párisi hiv. lap, hogy Berlinben f. hó 13-án hármass egyezmény iratott alá: egy te-rületi egyezmény, némely határigazítások vé-gett; egy pénzügyi egyezmény, melynek kö-vetkeztében hat departement fog odahagyatni; és egy vámegegyezmény az elsassi és lotharingiai vámok ideiglenes szabályozása végett.

A területi egyezmény a német parlament és a francia nemzetgyűlés által lesz helyben-hagyandó. A pénzügyi egyezményt csak a köz-társaság elnökének kell megerősítenie, a mi-után a hat departement odahagyása azonnal megkezdendő lesz, hogy az 15 nap alatt tel-jesen bevégeztessek. A német kormány kinyi-latkozta, hogy az előbb a bankháztól ki-vánt aláírás helyett a köztársaság elnökének és pénzügyminiszterének alájegyzésével is meg-elégzik; ennél fogva e részben nem kellend kárterítést szolgáltatni, sem a váltók nem fog-nak külföldre bocsáttatni.

A vámegegyezményre vonatkozólag már előbb eszközölt megállapodás majdnem egész-ben meghagyatott; azonban az elsass-lotharin-giai gyártmányoknak Franciaországba való vámmentes bevitelére csak az 1872 év tartamára korlátoztatott. Az idegen megszállítás már csak hat departementre terjed ki.

Nagy feltűnést keltettek a napokban a Brüsszelben megjelenő „Indépendance belge” leleplezése Napoléonnak Belgium eloglalására vonatkozó terveiről. Az egész Lessiner Osear fiatal belga író és Napoleon között e terv ér-dekében folytatott levelezés nem kelt semmi érdekltséget s legfennebb Napoleon gyalázatos gondolkodás-módját mutatja be egész gyűlöle-

shajtása, az egész haza meleg vágya, törekvő-sének irányadójává legyen. Addig tehát, míg ez megtörténék, elhatározta a nemzetet arra tüzelni, hogy jogai visszaállítását követelje, követelje tántorithatlan erőlyvel, azoktól haj-szálnyira el nem térő szigorúsággal minden ujítási kérdést, az egy urbért kivéve, mellőzve. Ébresztési fáradságának küzdterei a megye-gyűlések, az eszmék ez egyetlen műhelyei vol-tak. Hirlapirodalom még nálunk nem létezett, a mi által czélja elérésére műközhetett volna. Az egyetlen erdélyi magyar lap, az „Erdélyi Hiradó”-ból a nemzet minden más országot hi-ven megismerhetett, csak önönát nem; legfe-lebb egy-egy baleset csapása vonta a magyar-haza nevét az újságlapokra. Wesselényi s né-hány társa, kiket „vándor patriota” czímmel tisztelt meg a nép, nem hagytak megyegyű-lést meglátogatlanul. Wesselényinek e gyűlése-ken hallatott dörgő szónoklata a közelgő vihar mennydörgése volt. Több megye megakadályozta az ujonczszedést, kijelentvén, hogy a mig az országgyűlés törvényesen nem ajánl, nem ad ujoncot. A kormányzék parancsa ellenébe tisztújítási gyűléseket tartottak, választottaitak hivatalaikba iktatták. A kormány rendeleteit félre tették, azoknak nem engedelmességek. A nádorhoz, a magyarországyűléshez követések indultak felhívni, hogy az országgyűlés össze-hívásának kieszközlésére kezét nyujtsanak.

A kormány megrettent s báró Wlasich Ferencz horvátországi bánt, mint teljes hatal-mu királyi bizost Erdélybe küldte. Mind hasz-talan. A megyék elhatározták, hogy Wlasich rendeleteinek nem engedelmességek.

A szelid jellemű biztos meggyőződött a hon jogos követeléséről s az udvart tudósította, hogy csak az országgyűlés vethet véget az elé-gületlenségnek. Az udvarnak zokon esett, hogy a biztos is az ország hangján szól, visszahívta tehát. Wlasich 1833. nov. elején Bécsbe tá-vozott.

(Folyt. köv.)

„KELET” TÁRCZÁJA.

Az 1834-iki erdélyi országgyűlés története.

Önállóság edzi, szabadság emeli a népeket. Önállóság: álljon önlabon, önéreje, köz-vetlen érje veszedelem, közvetlen dícsőség. Szabadság: használhassa szabadon erejét, maga ássa meg vele sirjat vagy maga tartsa fenn azzal életét. Mi volt Erdély, benne a magyar-ság a nemzeti fejedelmek alatt? Egy viharba dobott nemzettörődék. Egy barátja a török, ki csak annyiba különbözött többi elleneitől, hogy a mig ez vért szivta, fel sem jajdulhatott fájdalomában; a német ellene, nem barátja a szász, oláh; de önálló volt, korlátlan csapkod-ta a vérs, s megedzte erejét; szadad volt: s szóljon a testvérhon, hogy használta e nép szabad erejét, ki volt polgári és szellemi sza-badságának éber őre, ki csapott be villámként segítségére s szedte le lánczait? A bérczes Er-dély maroknyi magyarja. Magasztos Erdély történelme a fejedelmek alatt s szomorító az osztrák ház alatt; a hon gyámság alá került, nem volt több önálló, megszűnt mi munkára tüzelje, nem érték közvetlen csapások, melyek megtorlásra gerjeszték: nem volt több sza-bad, erejét korlátok között használhatta. A hon tehát lenyugodott, álma felett a hon bérczein két fejű sasok örködtek, hogy a világzaja fel ne riaszsa a nyugovót. A szabadelvű alkotmány ugyan eléggé biztosítva volt kutyabőrön, de ha a leopoldi diploma fel nem jajdult, hogy miért sértik, bizony a nemzet sem; mért követelte vol-na, hogy ne verjék bilinesekbe szabad mozog-hatását, mikor a mozgásra nem volt szüksége. Tétlen szabadságban volt a nemzet egész

tességeiben, ki minden kínálkozó alkalommal rokonszenvét és tiszteletét nyilvánította a belga kir. család iránt, míg titokban koronája után esengett. A gyalázatos gondolkodás-módot felülmúlja azonban az excelszár szellemi törpe-sége, mely a helyett hogy kellően ítélte volna meg a fiataljournalista gyermekes terveit, egész diplomatiáját mozgásba hozta a terv megvizsgálása s eshetőlegesen keresztülvitele végett.

A birodalmi gyűlés Frigyes Károly, Károly és Adalbert hercegek jelenlétében nyitotta meg. A várpalotáról új császári zászló lengett ez alkalommal.

A császár a birodalmi gyűlést trónbeszéddel nyitotta meg, melyben annak legfőbb feladatát a birodalom háztartásának rendezése jelöltetik ki; a trónbeszéd ezeket mondja: E mellett arról leendő szó, hogy a hadikártérítés egy részének felhasználása által egyes szövetségi államoknak elengedtesse az oly előlegek, melyeket azoknak eddig a birodalom céljaira kelle szolgáltatni, hogy ezáltal a bir. háztartás és annak tagjainak háztartása között a szabályos viszony helyreállítsák; továbbá a megszerzett területek a bir. háztartásba szintén bevonandók; végül a birodalom tisztviselőinek külvilágban szabályozandók lesznek.

A trónbeszéd sajnálja, hogy nem volt lehetséges a német hadsereg költségvetését idejekorán megszabni, s azt kívánja, hogy a bir. gyűlés az átmeneti időszakot, melyet a bir. alkotmány a katonai költségvetésre kiszabott, még a jövő évre is kiterjessze: az előterjesztendő budget nem kíván nagyobb összegeket a szövetséges államoktól, mint az eddigiek voltak.

A trónbeszéd ezután felsorolja a bir. gyűlés eléterjesztendő törvényeket és pedig: az 1870-ik háztartás felelősségének hovaforrásáról; a pénzügynek szabályozásáról az összes birodalomra nézve; a Német- és Olaszország közötti vasutaknak Svájcban át leendő összeköttetéséről; a várterületek körén belül fekvő földdarabok méltányos kárpótlásáról; az észak német szövetséges hadikölcsönének a Franciaország által eddig fizetett, vagy a jövő év elején fizetendő hadikártérítésből leendő törlesztéséről.

A KELET magán-távirata.

Feladatott Posten, october 19 10 ó — p. d. e.
Erkezett: oct. 19. 11 ó. — p. d. e.

A helyzet Bécsben még nem változott; a miniszterek tegnapelőtt és tegnap előtanácskozásokat tartottak, ma és holnap pedig nagy ministertanács lesz a király elnöke alatt s az itt megállapított határozatok szerint várható Beust vagy Hohenwarth visszalépése, miután az egységesség lehetetlen.

Frankfurthan nagy munkás kihágások.

Corsica szigetén bonapartista mozgalom tört ki, mely állit lag veszély nélküli.

NAPI HIREK

Kolozsvár, október 19.

Mollinár altábornagy, az ogulini lázadás elnyomója ő felsége katonai irodájából következő, oct. 13-án kelt sürgönyt kapott: ő felsége a császár megparancsolni méltóztatott, hogy Excellenciának az eredményű, erőteljes rendszabályok és azok keresztülvitele felett a legmagasabb megelégedés adassék tudtára. — E legfelsőbb elismerést közölve, az altábornagy egy tábornoki parancsban mely köszönetet mond a katonai parancsnokok- és csapatoknak, valamint mindazon közegeknek is, melyek e rendszabályok keresztülvitelében segédkezet nyújtottak.

A színházi választmány Fehérvári Antal színiigazgatónak megengedte, hogy nov. hó 1-től kezdve a belépti díjakat azon arányban, mint azt már napokkal ezelőtt közzétették, felemelhesse.

A pesti nemzeti múzeumban gróf Brunswick-Teréznek, a kisdödös meghonosítottjának carrarai márványból készült mellszobrát nov. 5-én leplezik le ünnepélyesen. Ez adakozásokból készült szobor később valamelyik kisdödös előtt fog felállítani.

Eötvös Lajos, ki Szabó Károly történészünk mellett folytatta tanulmányait az itteni múzeum könyvtárában, s azóta is több érdekes irodalom-történelmi ismertetést tett közzé, a közoktatási m. kir. minister által a magyar nemzeti múzeumhoz könyvtári segédde neveztetett ki.

A magyar keleti vasút igazgató tanácsába a megürit két igazgató-tanácsosi helyre Váradi Gábor országgyűlési képviselő és Pranger volt m. kir. vasútépítészeti igazgató választott meg.

Egy idevaló mészáros körülbelül egy hét óta nyomtalanul eltűnt. A napokban azonban hulláját megtalálták a Szamosban; a

körülmények azt engedik gyanítani, hogy erőszakos halállal múlt ki, miután fején fejszevágásoknak nyomai látszanak.

Veress Ferenc fényképészünk, mint halljuk, „kolozsvári szépek” albumát készülni. Azt hisszük ez album sok lapból fog állani, ha címét ki akarja érdemelni.

Trófás vezérczikkező. Az „Ellenőr” a lajtántuli dolgokról elmélkedvén, többek közt ezeket is mondja: „A deákpart már csak egy szolgálatot tehet a hazának, ha abdicál saját álláspontjáról és megszűnik a közösügyes egyezményt programjának vallani. A nemzet meggyőződhetett, hogy a közjogi vitákat végleg befejezni és az országot az állami haladás rendes útjára terelni megüdi az ellenzék lehet hivatva.” Ne izélj Mezei!

Mai tárcánkban igen érdekes közleményt kezdünk meg, melyre olvasóink figyelmét itt e helyen is felhívjuk. Az oly nagy jelentőségű 1834-diki országgyűlés története ily terjedelemben még kidolgozva irodalmunkban nincs, itt pedig az eredeti acták tanulmányozásának alapul leírásban veszik azt t. olvasóink, egy fiatal, nagyteretű tollból, melynek további közreműködése jövőre is meg van ígérve lapunk számára.

A Miletics melletti nyilvános tüntetéseket a belügyminister eltiltotta, két okból. Először azért, mert a lakosság ily megtisztelő tüntetése oly valaki irányában, ki ép most ült le a törvényes bírāja által reá kimért büntetést, mintegy a büntető igazságszolgáltatás ellen intézett tüntetésnek lenne tekinthető, és könnyen vezethetne a jogérzet megsértésére. Másrészt pedig a minister arról értesült, hogy ellentüntetéseket készülnek, melyeket pedig a nemzetiségek közötti béke s a különben is izgatott kedélyek minden surlódásának megelőzése mindenképen kerülni kell.

A m.-vásárhelyi iskolások a városi polgári iskolához tanárul nyoloz pályázó közül Nagy Lajost s Gruber Mihályt választotta meg.

A pénzbírságok, melynek hovaforrása iránt a törvény nem intézkedik, az igazságügyministerium rendelete folytán az állampénztárba, s nem, mint eddig a szegények javára fordítandó.

A pesti törvényhallgatók felírásával 1843-ban jelent meg egy kis fém-érem. Minthogy ezt a nemzeti múzeum nem bírja, felkértnek azok, kik talán ezen emlékérem birtokában lennének, szíveskedjenek azt a nevezett intézetnek ajándékképpen, vagy illő áron átengedni.

Az 1872-diki ujonezállítás megjelölésére nézve a honvédelmi ministerium már intézkedett. Sorozás alá esnek az 1852, 1851 és 1850-dik évben született hadköteles ifjak.

Szombaton oct. 21-én a városi redoute teremben nagy zeneestély fog tartatni, melynél a katonai zenekar a legújabb darabokkal fogja a közönséget mulattni. Belépti díj 20 kr. Szombattól kezdve ez estélyek hetenként megtartatnak.

Bereczk, october. 12-én 1871. A bereczki iskolások a „Kelet” 222 számában válaszolván a 198 számban megjelent azon cikkre, melyben állították, hogy Bereczk városában a népnevelés a népnevelési törvény kihirdetése óta sokat hanyatlott, — a közleménybe vétségből azon hiba csuszott be, hogy a tanfelügyelő ur a mult iskolai évben Bereczket meg sem látogatta volna. Miután tagadhatatlan az, hogy kerületi tanfelügyelőnk mult évi october 16-án itt Bereczkben megjelent s az illetőkkel iskolánk mikénti czélszerű átalakítása s berendezése felett behatán tanácskozott, a tiszta igazság érdekében ezen helyreigazítást a nyilvánosság elé hozni kedves és elodázhatalan kötelességének ismeri — a k i s k o l a s z é k . —

A tegnapi operai előadás „Ernani”-val kevésbé mondható sikerültnek. Török Miklós don Sylvája a színlapon külön volt jelezve, mi némi várakozásra jogosított; de nemigen felelt meg a várakozásnak, mert jó bass hanganyag felett rendelkezik ugyan, azonban minden iskolázottságot és hajlékonyságot nélkülöz. Az egész előadásban egyedüli élet Gerecsné nyújtott; mert Ceresa hangja még alig vergődött ki rekedségéből s az egész estén át meglátszott rajta a lankadság.

Sámi László a Reform egyetéről levelet irt Kovács Alberthez, melyet a tegnapi „Hon” egész terjedelmében közöl. Sámi László a reform-egyletet úgy szerette volna megalakulva látni, hogy annak minden becsület ember tagja lehessen nem- és valláskülönbség nélkül, — a czélt pedig a morális élet emelésébe kívánja látni; erre az eszközök a sajtó (egyleti közlöny), felolvasások, jó könyvek, melyekben annyi nagy gondolat és érzelem van, hogy az enervált embereket is képesek megújítani. A propaganda leghatalmasabb eszközül különben a nevelést tekintti — mi azonban, nézetünk szerint, nem tartozik az egyleti működés körébe.

Szezerbowszka Augusztus k. a. mint halljuk, megvált színházunktól s helyébe

Toperczer Ilka fog lejönni, kiról a pesti lapok sok elismeréssel szölköttek.

— A csertörő-uteza több lakója panaszkodik nálunk, hogy a városi t. rendőrség kiadta ugyan rendeletét az iránt, hogy a városban a takarmány tüzmentessen s az utcáktól bizonyos távolságban helyeztessék el, de arról nem gondoskodik, hogy fogyanatosittassék is az. A nevezett utcában ugyanis az izraelita imaházon alól, egész csomó széna-boglya van közvetlen a kerítés mellé rakva, úgy, hogy csak egy gondatlan vagy illuminált pipástól függ, ha fölgynüljön-e a takarmány s vele és töle az ottvidéki házak? Haj tisztelt polgártársak! más is panaszkodhat már a rendőrségre, de nem sok eredményvel. Bizzuk hát dolgainkat „az istenség vezető kezére.”

Román vasútikötvények. Egy tekintélyes consortium alakult, melynek élén az anglo-osztrák bank, a berlini leszámítoló bank, az Uniobank, a román bank és Offenheim fő igazgató állnak, kik feladatuk tűzték a román kormány és a hét és fél százalékos román vasuti kötvények tulajdonosai közt egységet kötni oly irányban, hogy a vasut kiépítése is biztosítva legyen.

Londonban egy gyilkosság rendkívüli feltűnést okozott, mert a tettes az anglikán egyház papja, s e mellett ismeretes pedagógus és író. Selby Watson, a gyilkos, több napig el tnta titkolni tettét; rendbe hozta ügyeit, levelet irt s végül öngyilkossági kísérletet tett. A szolgálja meggátolta az öngyilkosságot teljes végrehajtását s orvost hívott. Ez eljövén, Selby Watson asztalán egy levelet talált, mely így szól: „Kitörő dühöm rohamában megöltem nomet; sokszor, igen sokszor erőm vettem magamon, de ez egyszer nem voltam képes megküzdeni, dühöm elragadtott és én agyonvertem. Testét megfogják találni a könyvtár melletti kis szobában. Reményem, hogy nagy fogják eltemetni, a mint azt egy rangjabeli hölgy megkövetelheti.” A gyilkos, ki 56 éves és 25 év óta egy magasabb tanintézet igazgatója, átadatott a rendőrségnek.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági vándor-gyűlés fölolvásai.

Rendes tudósítók a tárlatról már érinté röviden Kodolányi Antal és Lészai Lajos értekezéseit. Most az „Erd. Gazda” nyomán kivonatban mi is megismertetjük azokat olvasóinkkal.

I. K o d o l á n y i A n t a l é r t e k e z é s e .

Kodolányi Antal, a k.-monostori tanintézet igazgatója következő kérdést fejtegette: „Miként lehetne a gazdasági szakismeret a nép között, nálunk, legkönnyebben és legegyszerűbben terjeszteni általában véve? s különösen miként lehetne erre hatni az ugynevezett cselédképezde és vándor tanári intézmény által?”

„Oly nemzetgazdasági kérdés ez, melynek helyes megoldásától, — miután hazánk földének 1/3-dánál több a nép birtokában van, — mig egyrésztől milliók jobbléte függ; másrésztől: miután azon gazdaosztály, melynek szakértelmese emeléséről van itt szó, látja el munkákkal az egész országot, — e kérdés helyes megoldásától a nemzeti vagyonnak legalább is megkészszeresését várhatjuk. A termelés terén egy-egy újabb, jobb eszme, ha milliók munkájának ad irányt és lendületet: óriási eredményeket képes előidézni!..

„Első kérdés: vajjon e baj orvoslása körül mely kötelességek illetik a kormányt; s melyek tartoznak a nagyobb, a miveltebb birtokos osztály teendői közé?

„Jellemzőleg mondja Korizmicz László, hogy „nálunk a nép hiányos és szűzados szokásaihoz makacsul ragaszkodik; az értékek millióit kiaknázatlanul hagyja a földben; derűre-borura zsarolja a talajt, mintha kifogyhatatlan lenne abban az erő; trágyáját eltűzeli, elvesztegeti; a jobb gazdasági eszközök szükségét és hasznát nem érzi; takarmányt nem termeszt; állattenyésztését teljesen a véletlenre bizza; földjét csak karczolja, ahelyett hogy mívelné sat...” mindezen bajok oka: a gazdasági szakismeret hiányában rejlik, s ellenszere egyrésztől a gazdasági szakoktatás, másrésztől a miveltebb birtokos osztály okserű gazdálkodásán okulás lehet.

„Hogy a nép csakis a gyakorlat kézzel fogható eredményeit látva, hajlandó őseitől öröklött gazdálkodási módján változtatni, abból láthatjuk, miszerint az okserűbb gazdálkodás hazánkban a nép között, főleg a német tartományokkal szomszédos nyugoti megyékben, továbbá az okserűbben kezelt uradalmak szomszédságában s a nagy városok közvetlen közelében kezdett fejlődni s fejlik ma is folytonosan, sugar alakban tovább. A Királyhágon inneni részben vajmi csekély számmal és rövid idő óta léteznek még oly közép és nagyobb birtokok, melyek okserű mívelése s czélszerű kezelése példa gyanánt hathatott volna a népre!

Ezen elmaradottságunk okát főleg abban kell keresnünk, hogy a nemzetgazdasági viszonyok hazánk Királyhágon inneni részében, teljesen és állapotukból még csak e legközelebbi

időben, ugyszólván a legelső vasuti gőzmozdony megjelenése óta kezdenek kibontakozni; ezen állapot a nagyobb birtokok fejlődésére kétszeresen nyomasztólag hatott, mert a kormány elmulasztotta volt annak idején alkalmat nyújtani a közép- és nagyobb birtokok kezelőinek, hogy a gazdasági tudományokat könnyű szerrel, közelben sajátíthassák el.

„Ma már e nemzetgazdasági viszonyok javulása; a k.-monostori gazd. tanintézet felállítás s a népnevelés terén mutatkozó haladás naponként könnyebbé teszik a miveltebb birtokos osztálynak azon bár önhaszonnal is összekötött, mindamellett hazafiának is nevezhető feladatát, hogy példája által a nép okserűbb gazdálkodására hasson.

„A mivelte birtokos osztálynak ezen törekvését a kormánynak is kötelessége táplálni, és pedig első sorban buzdító díjak kiűzése által oly gazdaságok részére, melyek valamely vidéken mint az okserű haladás zászlóvivői tűnnek ki; s második sorban földmives iskolák felállítását által oly helyeken, hol a nép ilyeneknek létesítéséhez s fenntartásához maga is, erejéhez mérten, hozzá járulni kész. Igaz, hogy az ily földmives iskolákba, amint a tapasztalat mutatja, egyelőre nem igen nagy számmal sereglenek a földmives nép gyermekei, de jótékony hatásuk idő folytán ki nem maradhat.

Szóba hozták ujabbán némelyek a kormány teendője gyanánt állami mintagazdaságok felállítását is az ország különböző vidékein. Nézetem szerint sokkal czélszerűbb, ha ezen az ország pénztárának tulterhelése nélkül létre nem hozható mintagazdaságok állítása helyett, a közép és nagyobb birtokosokat buzdítja minél okserűbb gazdálkodásra; egy résztől kellő számú s a kor igényeinek megfelelőleg felszerelt szakiskolák felállítását; más résztől: megfelelő buzdító díjak kiűzése által. Bátor vagyok tehát a t. gyűlésnek következő két indítványt ajánlani elfogadás végett:

a) Kérje fel a jelen gazd. gyűlés az erdélyi gazd. egylet után a földmívelési ministeriumot, hogy tüzzön ki az erdélyi részek számára két gazdasági buzdító díjat oly gazdaságok számára, melyeket a legközelebbi 3 év multával, az erdélyi gazd. egylet kebeléből kinevezendő bíráló bizottság, a legokserűbben kezelteknek talál; vagyis melyekről a hely színén ki fog tűnni, hogy az adott viszonyok között, a föld termőerejének lehető kimélése (a folytonos jövedelmezés eme biztosítékának szem előtt tartása) mellett, aránylag a legnagyobb tisztá jövedelmet képesek hiteles és rendszeresen vezetett számadási könyvekből kimutatni. Természetesen pályázhatnának a bérlők és gazdatisztai kezelés alatt álló birtokok is. A megkívántató könyvviteli mintákat a gazd. egylet állítaná előre össze; a díjaknak az elérni óhajtott czélt tekintve, lehető magasaknak kellene lenni.

b) Hivassék fel az erdélyi gazd. egylet, hogy keresen az országban 2—3, földmives iskolák felállítására alkalmas helyet, s felszólítván az illető községeket: mennyivel volnának hajlandók ezen iskolák felállításához és fenntartásához járulni? mihelyt az egylet az intézet jövőjét a tett ajánlatok és kormányi segély mellett biztosítva látja: kérje fel a földmívelési ministeriumot, hogy azon helyekre minél előbb állítson földmives iskolákat. Tudom, hogy czélszerűbb lenne az államsegély igénybe vétele nélkül társulás útján létrehozni ezen intézeteket, de nálunk kormányi támogatásra még jelenleg szükség van.

— A cselédképezdek olynemű gazdaképző intézetek, hol a földmives nép gyermeke, ki birtokának sajátkezü mívelése után fogja majd családját eltartani; és a szellérek, s cselédek gyermekei, kik kézi munkájokkal mások birtokán keresik kenyerüket: elsajátíthatják az okserű földmívelés körül előforduló műszaki kézfogásokat, valamint az állatok okserű tenyésztése és czélszerű gondozása körül teendőket. Ily képezdek vagy gazd. tanintézetekhez csatolva, vagy teljesen felszerelt, s a mezei gazdaságnak lehetőleg minden ágát magában foglaló magán birtokon állíthatatnak fel czélszerűleg. (Vége köv.)

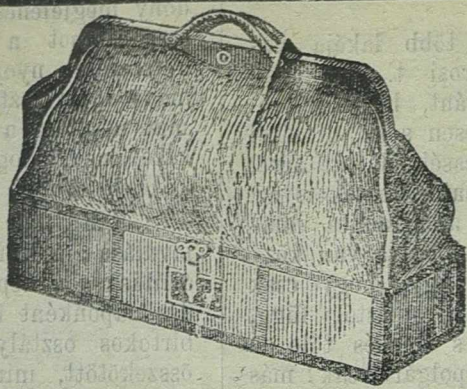
Nagy-Enyed piacz árai october 12-én 1 auszt. mérő tisztabuza 6 ft — kr. rozs 3 ft 60 k. elegybuza 4 ft 80 k. zab 1 ft 60 kr. Széna 1 ft 70 k. Egy ől fa 36 hüv. hosszú 11 ft 50 kr. Marhahus fontja 18 kr. Konyhaliszt 8 kr. Borsó mérője — ft 24 kr., lencse 4 ft 24 kr, paszuly 4 ft 12 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Okt. 18-án 5%, Metalliques 100 frt 57.10 Kamat —. — 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 67.—. 1860. Kölcsön 96.80. Bankrészevény 764. Hitelintézet részvények 287. frt. 288.80 London 11 ft. st. 810 frt. 20 kr. Ezüst 117.75 Cs. kir. arany 5.66. — Napoleondor 946. 1/3

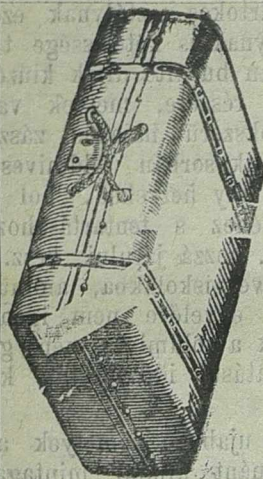
Urbéri kötvények: Magyarország 79.50. Temesi 78.—. Erdélyi 74.—. Horváthországi 86.25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

500 darab
útibőrönd.

(355)

(1—*)

500 darab
útibőrönd.

500 darab

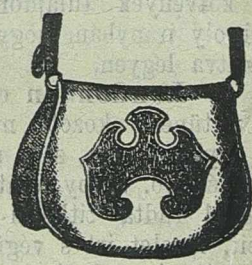
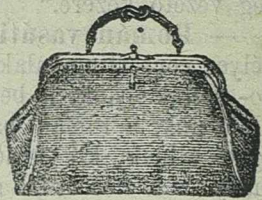
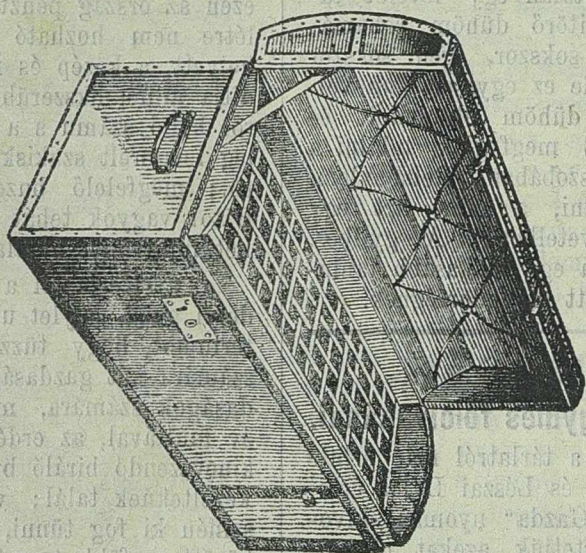
mindenfélé nagyságu, s a legjobb
anyagokból készült

útibőrönd,

valamint mindenféle utazási kellékek
nagy választéka áll a t. utazó
közönségnek,
legjutányosabb árakban
rendelkezésre

a Nagy Bazárban

Csapó Sándornál Kolozsvártt.

500 darab
útibőrönd.500 darab
útibőrönd.

Fogorvos és fogművész

PERL BECSBŐL

előbbi itt tartózkodásából ösmeretes

A leggyorsabb bánásmód mellett a legjelesebb amerikai modor szerint meglepő szép, tökéletes eszközök, természetű és tartós mesterséges fogakat, fogsorokat stb. a legjutányosabban készít arany- és vulkánból és **FÁJDALOM NÉLKÜL** illeszti be, a foggyökér eltávolítása nélkül. (341) (7—*)

Arany és más töltanyaggal plombiroz, fogműtetteket, **fájdalom nélkül**, a különösen kellemes hatású „**kéjlég**” (Lustgas) alkalmazásával végez és a fogfájdalmat gyorsan és örökre eltávolítja.

Rendel reggeli 9 óráig és délután 2-től 5 óráig.

TANÁCSOKAT INGYEN.

Müsterme a Nemzeti Szállodában 36—37 sz. alatt.

Körutazását minden évben ismétli.

(218)

(18—*)

Első fehérmű gyári raktár!!!

Duha Kristóf-nál,

Bel-középutca 457-dik szám a kisegítő alatt.

Alólirt teljes tisztelettel bátorodik a n. é. t. ez. közönséggel tudatni, miszerint **gyári raktárát** az

ősz idényre

megnagyobbítván és újszakszítottatva nevezetes gyárosokkal lehetővé teszi, min denmely fehérműket valóságos **bécsi gyári áron** szolgálni.

Tájékoztul szolgáljanak az alant jegyzett árak, u. m.

Férfi leningek, rumburgi vagy hollandi vászonból, 2 frt 50 kr, 3 frt, 3 frt 60 kr, 4 frt, 4 frt 50 kr, 5 frt 50 kr, 6, 7 forinttól 10 frtig.**Férfi schiffon**, 1 frt 25 kr, 1 frt 30 kr, 2 frt, 2 frt 40 kr, 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 20 kr, divatos elővel 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 3 frt 80.**Férfi színes ingek**, 1 frt, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 1 frt 80 kr, 2 frt, 2 frt 50 kr.**Férfi gatyák**, magyar, német állású, 90 kr, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 1 frt 80 kr, 2 frt.**Női ingek**, 2 frt, 2 frt 50 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 4, 5, 6, 8 frt. „cor settek, hálóréklik, 2 frt, 2 frt 50 kr, 2 frt 80 kr, 3 frt, 4, 5, 6, 8 frt.**Női gatyák**, 1 frt 20 kr, 1 frt 40 kr, 1 frt 60 kr, 2 frt.**Zsebkendő**, fehér, 2 frt 80 kr, 3 frt, 3 frt 50 kr, 4—5 frt, 5 frt 50 kr, 6, 7, 8, 10 frtig.Továbbá dusan ellátott raktár: **rumburgi, hollandi creasz és bécsi házi vásznak**, ugy minden e szakhöz tartozó cikkek.**Varrógép tulajdonosoknak** valóságos Clark és Paislei, 6 szálu gépezérna és fő kapható. Számos látogatását kéri.**Figyelmeztetés!** Vidéki megrendeléseknél kérik a nyak- és vállbőség pontos megjelölése; megrendelések pontosan teljesítenek és a testhez nem találók becsérélhetnek.**!! Új naptárak 1872-re !!****Stein János** könyvkereskedésébe **Kolozsvártt** megérkeztek és kaphatók:**Nemzeti nagy képes-naptár.** Szépirodalmi és ösmeretterjesztő tartalommal, számos képpel. Szerkeszti Aldor Imre 1 frt.**Protestáns képes-naptár.** Szerkeszti Ballagi M. 50 kr.**István bácsi naptára**, vagyis családok házigazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi előjáróknak, iparosoknak való képes kalendárium. 50 kr.**Lidércz-naptár.** Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye. 60 kr.**Honvéd naptár.** (Együttal katonai naptár.) A magyar nép számára. Szerkeszti Aldor Imre. 60 kr.**Nemzeti kortes naptár.** (Bálpárti nép naptár.) Szerkeszti Borbács. 50 kr.**A „Népszáslója” naptára.** Szerkeszti Aldor Imre. 40 kr.**Kossuth-naptár.** Szerkeszti Honfi Tihamér. 40 kr.**Szerencse-naptár.** Számos képekkel, világosított példával, utmutatással és tanácsal arra nézve, miként lehetünk e földön szerencsések? Szerkeszti Szerencsés Jenő. 60 kr.**Falusi gazda naptára.** A földmivelés, kertipar és gazdaság évi közlönye, föld-birtokosok, kertészgazdák, lelkészek, iskolatanítók és gazdatiszteknek ajánlva. Több szakértő közreműködésével szerkeszti dr. Farkas Mihály. 80 kr.**Magyar nők naptára.** Szerkeszti Beniczky Irma. 60 kr.**Eladó leányok naptára.** Szerkeszti Tóvölgyi Titusz. 50 kr.**Igazmondó naptára.** 50 kr.**Az Atheneum kis képes naptára.** 50 kr.**Barátfülek naptára.** Szerkeszté Papamorgó. 50 kr.Ugyanaz függelékkel: **Prédikációk a magyar nép számára.** 80 kr.**Nevezzünk!** Uj humorisztikus naptár a magyar nép számára. 40 kr.**Határidő-naptár**, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára. 1 frt 20 kr.**Honvéd tárcza-naptár.** Szerkeszti Darvas László. 50 kr.**Oesterreichischer Volkskalender.** 60 xr.**Vogl's Volks-Kalender.** 65 xr.**Steffens Volks-Kalender.** Mit 8 Stahlstichen. 86 xr.**Notiz-Kalender für die Elegante Welt.** 1 fl.**Löbe, Kalender für Haus- und Landwirth.** 1 fl 40 xr.**Nader, Medizinal-Kalender.** 1 fl 40 xr.**Wiener Geschäfts- und Auskunfts-Kalender.** 40 xr.**Hellas földirata és hellen államrégiségek.**

A művelt rendek szükségéhez alkalmazva. A magyar hölgyek díjával koszorózott pályamű. Irta PÓR ANTAL tr. Ára 1 frt 40 kr.

Az 1871-ik évi törvények gyűjteménye.**Hivatalos kiadás.**

I. Füzet. I—XLIII. Ára 1 frt 50 kr.

A köztörvényhatóságok, községek és első folyamódásu bíróságok rendezésére vonatkozó törvények

és k. ministeri rendeletek gyűjteménye. Hivatalos kiadás után összeállítva és egy betűrendes tárgymutatóval ellátva egybeilleszté SZENICZEY GUSZTÁV. Legteljesebb kiadás. Ára 60 kr.

A telekkönyvi eljárás rendszeres kézikönyve

honi törvényeinkhez sat. alkalmazva és példagyűjteménnyel ellátva. Irta SCHNIERER GYULA. 2-dik, átdolgozott és bővített kiadás. Ára 2 frt.

A polgári bíróságokra vonatkozó 1869, 1870, 1871. évi törvényczikkek.**Hivatalos kiadás.** Ára 50 kr.**Tanítók könyve.****Rendszeres kalanz a nevelés és tanítás vezetésére, a népiskola tantárgyainak kezelésére, s a tanítóknak az irodalom terén való haladására.**

Irta BÁRÁNY IGNÁCZ. II-dik kiadás. Ára 2 frt.

Magyarország függetlenségi harcának története 1848 és 1849-ben.

Irta HORVÁTH MIHÁLY. II. kiadás. I. kötet. A teljes munka ára 12 frt.

Utazás a Balt-tenger vidékein.

Irta HUNFALVY PÁL. Két kötet. Ára 4 frt 60 kr.

REFORM-ESZMEK,

közérdekű tarlózatok a kath. autonomia, az egyházi reform, a politika és egyháztársadalmi kérdések köréből.

A szabadság és felvilágosodás hívei számára. Irta BEZERÉDJ SÁNDOR. Ára 80 kr.

A francia nyelv**levélszerinti önoztatása Robertson T.**

tanmódja szerint. Irta Psenyeczki NAGY SÁNDOR, a francia és angol nyelvek nyilv. tanára, a debreczeni ref. főiskolában és egy miniszterileg engedélyezett tanintézet tulajdonosa.

Ára egy levélnek, azoknak, kik a leveleket f. é. október végéig megrendelik 25 kr., későbbi bolti ára 30 kr. leendő.

Ugyanazon szerzőtől megjelent:

Az angol nyelv levélszerinti önoztatása.

Ára egy levélnek 30 kr. Eddig 14 levél jelent meg.